

Αγγελική Καλλία - Αντωνίου

Θεσμικό Πλαίσιο για την Προστασία και Διαχείριση Υδατικών Πόρων

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή της συγγραφέως

Φωτογραφία εξωφύλλου: Δέλτα Νέστου, Λ. Λογοθέτης, ευγενική προσφορά του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (EKBY, ekby.gr).

ISBN: 978-960-456-285-5

© Copyright: 2011, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Α. Καλλία-Αντωνίου

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΝΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Στοά του Βιβλίου (Πεσμαζόγλου 5), 105 64 Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210.3211.097

ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ:

Ασκληπιού 60, 114 71 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το νερό, προϋπόθεση ζωής, απειλείται στην εποχή μας από την υποβάθμιση και ρύπανση, την αυξημένη ζήτηση λόγω της πληθυσμιακής αύξησης και τα ακραία καιρικά φαινόμενα λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Για τη διευθέτηση του ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης του νερού απαιτείται πλέον στρατηγικό σχέδιο βιώσιμης πολιτικής υδατικών πόρων, το οποίο εμπλέκει φυσικές, τεχνολογικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους. Έτσι οι υδατικοί πόροι στην εποχή μας αποκτούν και οικονομική διάσταση, συνδέονται με τον προγραμματισμό της ανάπτυξης, και αντιμετωπίζονται ως φυσικός πόρος σε ανεπάρκεια.

Η Διεθνής Κοινότητα έχει ενεργοποιηθεί για να αντιμετωπίσει το παγκόσμιο πρόβλημα του νερού. Πέραν της υιοθέτησης Διεθνών Συμβάσεων για την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και Διμερών ή Πολυμερών Συνθηκών για την προστασία διεθνών ποταμών, από το έτος 1997 συγκαλείται, ανά τριετία, το Παγκόσμιο Φόρουμ για το νερό, στο οποίο μετέχουν κυβερνητικοί, επιστημονικοί και κοινωνικοί φορείς από όλο τον κόσμο. Το 2000, το Φόρουμ ανακήρυξε την πρόσβαση στο νερό θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και υιοθέτησε την Διακήρυξη για την εξασφάλιση του νερού τον 21ο αιώνα.

Το νομοθετικό πλαίσιο της Ε. Ένωσης για τους υδατικούς πόρους, αναπτύσσεται στη δεκαετία του 1970. Αρχικά ήταν αποσπασματικό και δεν αποτελούσε έκφραση συγκροτημένης, συνολικής πολιτικής. Την πρώτη περίοδο (1970-1980) τέθηκαν ποιοτικοί στόχοι για τα νερά, ανάλογα με τη χρήση που αυτά προορίζονται να έχουν. Το 1988, στη Σύνο-

δο Υπουργών Περιβάλλοντος, αποφασίσθηκε η συμπλήρωση και αναθεώρηση της νομοθεσίας που οδήγησε στο δεύτερο νομοθετικό «κύμα», 1988-2000, που θέτει ποιοτικούς στόχους στις πηγές που προκαλούν τη ρύπανση των νερών. Οι βασικές νομοθετικές διατάξεις για τους υδατικούς πόρους καλύπτουν τα ακόλουθα θέματα:

- α) ποιότητα των επιφανειακών νερών από τα οποία αντλείται πόσιμο νερό,
- β) ποιότητα του πόσιμου νερού,
- γ) μέθοδοι δειγματοληψίας και ελέγχου του νερού που προορίζεται για πόσιμο,
- δ) ρύπανση από τα απορρυπαντικά,
- ε) έκχυση επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον,
- στ) απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τα οστρακοειδή,
- ζ) απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τη διατήρηση της ζωής των ψαριών,
- η) προστασία των υπόγειων νερών,
- θ) προστασία των νερών από την νιτρική ρύπανση,
- ι) υποχρέωση επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων,
- κ) αντιμετώπιση των έμμονων οργανικών ρύπων,
- λ) ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης μέσω αδειοδότησης ιδιαίτερα ρυπαίνουσων εγκαταστάσεων,
- μ) Οδηγία - πλαίσιο για το νερό (2000), που θέτει στόχους οι οποίοι πρέπει σταδιακά να υλοποιούνται έως το έτος 2015,
- ν) αντιμετώπιση κινδύνων πλημμυρών.
- ξ) Ανακοίνωση (2007) της Ε. Επιτροπής για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και ξηρασίας, η οποία προτρέπει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν το σχεδιασμό χρήσης γης, να εκπονήσουν σχέδια διαχείρισης κινδύνων ξηρασίας και να συστήσουν, έως το 2012, Παρατηρητήριο και Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης για τα φαινόμενα ξηρασίας,
- ο) διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Το τρέχον 6^ο Πρόγραμμα Δράσης της Ε. Επιτροπής για το περιβάλλον, το οποίο καλύπτει την χρονική περίοδο 2002 έως 2012, έθεσε ως

προτεραιότητα της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και την ενσωμάτωση της πολιτικής για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων στους άλλους τομείς της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως στην ενεργειακή πολιτική, την πολιτική μεταφορών, τη γεωργική πολιτική, την αλιευτική πολιτική και τη τουριστική πολιτική.

Από το έτος 2007 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (Ε.Ο.Π.) συντονίζει το ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών για το νερό, το λεγόμενο WISE (Water Information System for Europe). Η πρόσφατη έκθεση του Ε.Ο.Π. «Water resources across Europe – confronting water scarcity and drought: Υδατικοί πόροι σε ολόκληρη τη Ευρώπη-αντιμετώπιση της ξηρασίας και λειψυδρίας» [EEA Report 2/2009] επισημαίνει ότι η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων που πραγματοποιείται σήμερα, αφενός μεν αυξάνει την πιθανότητα σοβαρής λειψυδρίας σε περιόδους ξηρασίας, αφετέρου δε ενισχύει τον κίνδυνο εισχώρησης θαλασσινού νερού στα υπόγεια νερά στις παράκτιες περιοχές. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η Κύπρος, η οποία το 2008, που αντιμετώπισε έντονη ξηρασία, αναγκάστηκε να εισάγει νερό με υδατοδεξαμενές και να περιορίσει την οικιακή παροχή. Η έκθεση τονίζει ότι η γεωργία σήμερα χρησιμοποιεί, κατά μέσο όρο, στην Ευρώπη το 24% των αντληθέντων υδάτων, ενώ στην νότια Ευρώπη το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 80%. Συνεπώς είναι επιτακτική ανάγκη η παροχή φορολογικών κινήτρων και κάθε είδους βοήθειας, εκπαίδευσης και πληροφόρησης προς τους αγρότες για ορθολογική χρήση του νερού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην Υποεπιτροπή Υδατικών Πόρων της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Ελληνικής Βουλής (2010) η κατάσταση των ποταμών στη χώρα μας είναι καλύτερη από το μέσο όρο σε επίπεδο Ε. Ένωσης. Παρ' όλα αυτά σε πολλές περιπτώσεις οι ποταμοί της χώρας δεν αντιμετωπίζονται ως πηγές ζωής αλλά ως αποδέκτες οικιακών, βιομηχανικών/βιοτεχνικών και γεωργικών αποβλήτων.

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει συνοπτικά τα ισχύοντα νομοθετικά μέτρα στη χώρα μας, είτε αυτά αποτελούν κύρωση διεθνών συμβάσεων, για την προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων, είτε ενσωμάτωση δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε μέτρα εθνικής πρωτοβουλίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	12
A. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	15
B. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	21
1. Εισαγωγή	21
2. Το νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων της Ε. Ένωσης	27
3. Το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων	30
4. Κανονιστικές Πράξεις που προβλέπονται από το Ν. 3199 και δεν έχουν ακόμα εκδοθεί	47
4.1. Δίκτυο παρακολούθησης ποιότητας και ποσότητας των υδάτων	47
4.2. Επιβολή κυρώσεων από τους ΟΤΑ	47
4.3. Υδροσκόπιο	47
4.4. Προϊσχύουσες άδειες	48
4.5. Εθνική Επιτροπή Υδάτων	48
4.6. Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας	48
5. Συμπεράσματα	49

6.	Η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Αντιμετώπιση της Λειψυδρίας	50
6.1.	Δεδομένα	50
6.2.	Η Ευρωπαϊκή πολιτική	51
6.3.	Καλά Παραδείγματα	54
7.	Η Αντιμετώπιση των Πλημμυρών	55
7.1.	Εισαγωγή	55
7.2.	Η πολιτική της Ε. Ένωσης	55
7.3.	Υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα	57
7.4.	Η ΚΥΑ 31822/1542/Ε103/2010.....	58
8.	Διαχείριση υδατικών πόρων και παραγωγή ενέργειας	60
8.1.	Η υδροηλεκτρική ενέργεια	60
8.2.	Η εφαρμογή στην Ελλάδα των Οδηγιών 2001/77 και 2009/28 για τις ΑΠΕ	63
8.3.	Συμπεράσματα – Προτάσεις	64
9.	Θαλάσσιο Περιβάλλον	65
9.1.	Εισαγωγή	65
9.2.	Νομικό Πλαίσιο διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και αντιμετώπισης της ρύπανσης	67
9.3.	Συμπεράσματα	79
10.	Παράρτημα: Κατάλογος Οδηγιών και Ενσωμάτωση τους στο Εθνικό Δίκαιο	80
Γ.	ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	91
1.	Το δίκαιο περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης	91
2.	Τα χαρακτηριστικά του δικαίου περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης	92
3.	Μηχανισμοί ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο	93
3.1.	Γενική επισκόπηση	93

3.2. Το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	95
4. Μηχανισμοί ελέγχου σε εθνικό επίπεδο	101
4.1 Γενικός μηχανισμός ελέγχου	101
4.2 Ειδικοί μηχανισμοί ελέγχου	101
5. Εκκρεμείς υποθέσεις στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) για θέματα προστασίας περιβάλλοντος	103
5.1. Λύματα	103
5.2. Βιομηχανία	104
5.3. Βιοποικιλότητα	104
6. Αποτύπωση αδυναμιών και προτάσεις	106
Δ. ΕΠΠΕΡΑΑ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ – ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	109
Ε. ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	113
1. Ιστοσελίδες	113
2. Άρθρα	116

A. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το δίκαιο για την προστασία του περιβάλλοντος, σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο άρχισε να αναπτύσσεται την δεκαετία του 1970, ως απάντηση στα προβλήματα σοβαρής υποβάθμισης και ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Στη Σύνοδο κορυφής στο Παρίσι το 1972 τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν να στραφούν στην προστασία του περιβάλλοντος, ζήτησαν δε από την Ε. Επιτροπή να εκπονήσει πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον.

Το 1973 εγκρίθηκε το πρώτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον για την χρονική περίοδο 1973-1976. Σταδιακά το περιβάλλον εντάσσεται όλο και περισσότερο στις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Το 1987 η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη εισάγει άρθρα για την προστασία του περιβάλλοντος και καθιστά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπεύθυνη για την προστασία του.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1993, ανακήρυξε ως στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (sustainable development) και εισήγαγε την αρχή της πρόληψης στην περιβαλλοντική πολιτική.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, το 1997, ανήγαγε την αειφόρο ανάπτυξη σε πρωταρχικό στόχο της Ε. Ένωσης και την προστασία του περιβάλλοντος σε μία από τις απόλυτες προτεραιότητές της.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2009, καθορίζει τους στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής στα άρθρα 191 έως 193 ΣΛΕΕ, τα οποία παρατίθενται κατωτέρω, κάνοντας ειδική αναφορά στο πρόβλημα της κλιματικής αλλα-

γής. Οι στόχοι της ενεργειακής πολιτικής περιλαμβάνονται στο άρθρο 194 ΣΛΕΕ και δίδεται έμφαση στην ενεργειακή απόδοση, την εξοικονόμηση ενέργειας και την ανάπτυξη πολιτικής αιεφόρου ενέργειας. Η προώθηση της αιεφόρου ανάπτυξης αποτελεί πλέον ρητή υποχρέωση της Ε. Ένωσης και στις εξωτερικές σχέσεις της με τις αναπτυσσόμενες χώρες σύμφωνα με το άρθρο 21 ΣΕΕ.

Στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ε. Ένωσης, μαζί με τα κράτη μέλη, εντάσσεται η προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 4 ΣΛΕΕ), ενώ στις αποκλειστικές αρμοδιότητες εντάσσεται η διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας και η αλιευτική πολιτική (άρθρο 3 ΣΛΕΕ).

Άρθρο 191 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 174 της ΣΕΚ)

- 1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των ακόλουθων στόχων:*
 - τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,*
 - την προστασία της υγείας του ανθρώπου,*
 - τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,*
 - την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, και ιδίως την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος.*
- 2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».*

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν,

όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκείμενα σε διαδικασία ελέγχου της Ένωσης.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη:
 - τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
 - τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,
 - τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,
 - την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.
4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 192 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 175 της ΣΕΚ)

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζουν, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Ένωση για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 191.
2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 114, το Συμβούλιο,

αποφασίζοντας ομόφωνα, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει:

- α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα
- β) τα μέτρα που επηρεάζουν:
 - τη χωροταξία,
 - την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων ή εκείνα που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,
 - τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων.
- γ) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, μπορεί να καταστήσει τη συνήθη νομοθετική διαδικασία εφαρμοστέα στους τομείς του πρώτου εδαφίου.

3. Τα προγράμματα γενικών δράσεων που θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, που αποφασίζουν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή στην παράγραφο 2, ανάλογα με την περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Υπό την επιφύλαξη της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει τις κατάλληλες διατάξεις υπό μορφή:
- προσωρινών παρεκκλίσεων ή/και
 - οικονομικής στήριξης από το Ταμείο Συνοχής που ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 177.

Άρθρο 193 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 176 της ΣΕΚ)

Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 192 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με τις Συνθήκες και κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

Οι πρώτες νομοθετικές πράξεις για το περιβάλλον αντιμετώπισαν σημειακά προβλήματα, όπως την ρύπανση των υδάτων υδροληψίας, ή την ρύπανση της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια των αυτοκινήτων, χωρίς να εντάσσονται στα πλαίσια μακροπρόθεσμων, στρατηγικών στόχων.

Άλλωστε η περιβαλλοντική πολιτική δεν συνδεόταν με τις λοιπές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι οποίες επηρέαζαν άμεσα την ποιότητα του περιβάλλοντος, όπως η γεωργική πολιτική ή η πολιτική μεταφορών.

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής πολιτικής στις άλλες πολιτικές (integration) άρχισε στην δεκαετία του 1990.

Σήμερα η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον καλύπτει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων και των οχλήσεων προς το περιβάλλον και αριθμεί περισσότερες από 300 Κανονιστικές Πράξεις, οι οποίες έχουν την μορφή Κανονισμών, Οδηγιών ή Αποφάσεων, και οι οποίες ανανεώνονται συνεχώς και αντικαθίσταται από νεότερες Πράξεις, προσαρμοζόμενες στην επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, αλλά και στη σοβαρότητα των περιβαλλοντικών κινδύνων.

Η Ελληνική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος αποτελείται κατά 85% περίπου από την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενσωμάτωση αυτής της νομοθεσίας στην Ελληνική έννομη τάξη γίνεται με την έκδοση Νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων ή Υπουργικών Αποφάσεων.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) φέρει το κύριο βάρος τόσο της εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας για το περιβάλλον με την ευρωπαϊκή, όσο και του ελέγχου της εφαρμογής της.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κάθε Ευρωπαϊκή Οδηγία απαιτεί για την ενσωμάτωσή της στην εθνική νομοθεσία τη λήψη μεταξύ 40 και 300 μέτρων.

Το δίκαιο περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης εντάσσεται κυρίως στο Δημόσιο Δίκαιο και ιδιαίτερα στο Διοικητικό Δίκαιο. Το Δημόσιο Δίκαιο αποτελεί το κύριο μέσο πραγμάτωσης του δημοσίου συμφέροντος και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί δημόσιο συμφέρον.

Το ελληνικό Σύνταγμα του 1974 προστατεύει το περιβάλλον στο άρθρο 24 αυτού και στο άρθρο 117 το οποίο αναφέρεται στα δάση.

Παράλληλα και συμπληρωματικά με το Δημόσιο Δίκαιο, το Ιδιωτικό Δίκαιο με τις διατάξεις που αφορούν την προστασία της προσωπικότητας και της ιδιοκτησίας δίνει την δυνατότητα στον πολίτη να διεκδικήσει την προστασία του περιβάλλοντος.

Σήμερα παρατηρείται διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον και ανησυχία των πολιτών για το περιβάλλον.

Σύμφωνα με το ευρωβαρόμετρο 72% των ευρωπαίων επιθυμεί τη λήψη περισσότερων περιβαλλοντικών μέτρων, ενώ ποσοστό μεγαλύτερο του 35% των αναφορών που δέχεται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από ευρωπαίους πολίτες αφορούν το περιβάλλον.

Είναι ανησυχητικό το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε Έκθεση που εκπονήθηκε το 2009 από την Διεθνή Επιτροπή για τη Βιώσιμη Διαχείριση Πόρων, σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος του ΟΗΕ και την Ε. Επιτροπή, με θέμα: «Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από την Παραγωγή και Κατανάλωση: Ιεράρχηση Προϊόντων και Υλικών», ότι όσο αυξάνει η ευμάρεια τόσο επιδεινώνονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα μεγάλης κλίμακας, όπως η κατανάλωση ενέργειας και οι εκπομπές θερμοκηπίου. Η Έκθεση καταλήγει ότι πρέπει άμεσα να μεταβούμε σε μία οικονομία αποδοτικής χρήσης των πόρων.